

SPROG & SAMFUND

Nyt fra
Modersmål-Selskabet
27. årgang nr. 4
December 2009

**Indhold: Fødselsdag og årbog 3-6 · DR-symposium 7-9 · Essay 10-11 · Sprogpolitik 12-13
Mange slags dansk 14-15 · Bogmessen 16**

Fra årbogens forfatterkollegium deltog Susanne Bernstein, Tom Høyem, Jean Renaud, Sigrun Øvretveit og Herbert Pundik.

Fremad

Skønt foredragssalens cellegrå omgivelser på Børups Højskole snarere lignede et forhørslokale i den gamle østblok end en feststemt ramme om Selskabets 30 års fødselsdag og præsentation af årbogen „Dansk i verden“, prægede det hverken de mange gæsters medleven eller de indbudte taleres indlæg. Modersmål-Selskabets styrkede position i dagens sprogdebat gav da også kun anledning til god stemning, og formanden Jørgen Christian Wind Nielsen så i sin afslutnings-tale fremad og konkluderede: „Vi har i dag fået bekræftet at Selskabet er mere levende end nogensinde før. Og mere end nogensinde før er der brug for fortalere og forkæmpere for det danske sprogs sag.“ Der er fyldigt referat fra dagen i dette nummer.

Fremad pegede også dialogen mellem Selskabet og Danmarks Radio under det nylig afholdte symposium om sproget. Det var programredaktør Mette Bock, der stod bag arrangementet og som også sidste år stillingsbeskrev og ansatte Martin Kristiansen som sprogkonsulent. Inde i bladet refereres der fra symposiet, og der er aftrykt en brevveksling mellem formanden og Mette Bock med bekræftelse på samarbejdet. Netop som Sprog&Samfund gik i trykken, forlod Mette Bock imidlertid sin stilling som programredaktør efter de lange knives nat i Ørestaden, og det er i øjeblikket usikkert, hvem der bliver den ansvarlige på området og kan føre dialogen videre. Selskabet vil under alle omstændigheder holde øje med udviklingen på de ni indsatsområder, hvor DR har valgt at samle sin sprogpolitik. **M.B**

SPROG & SAMFUND

er medlemsblad for Modersmål-Selskabet og udsendes i 4 numre årligt. Abonnement for ikke-medlemmer 90 kroner.
Oplag: 1200 eksemplarer.

BLADUDVALG:

Henrik Munck (formand)
Ingrid Carlsen
Adam Hyllested
Jørgen Christian Wind Nielsen

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Michael Blædel
Lyngfeldtsvej 17,
3300 Frederiksværk
tlf. 47 74 62 61
michael@blaedel.dk

LAYOUT:

Martin Sand Pæevatalu

REPRO OG TRYK:

Clausen Offset
ISSN 0108-433 X

Artikler, der offentliggøres i Sprog & Samfund, tegner ikke nødvendigvis Selskabets holdning. Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Modersmål-Selskabet har til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved:

1. At vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne
2. At formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.

Medlemskontingent er 225 kr. årligt, for uddannelsessøgende og pensionister 150 kr. (Portogebyr – udlandet: 50 kr.)

Giro (netbank: reg.nr. 9570) kt.nr. 667 6901
CVR-nr. 7682-4215
Bank: reg.nr. 7853, kontonr. 103 5729
Internet: www.modersmaal.dk

MODERSMÅL-SELSKABETS BESTYRELSE:

FORMAND:

Translatør, cand. interpret.
Jørgen Christian Wind Nielsen,
Mylius Erichsens Allé 27, 2900 Hellerup,
tlf. 3962 2720, e-post: jcn@modersmaal.dk

NÆSTFORMAND:

Cand.oecon. Henrik Munck,
Farumgårds Allé 3, 3520 Farum, tlf. 4495 2243,
e-post: hm@modersmaal.dk

KASSERER:

Cand.stat. Kirsten Fenger,
Skandrups Allé 37, Hareskov, 3500 Værløse,
tlf. 4498 1650, e-post: kf@modersmaal.dk

ØVRIGE BESTYRELSE:

Cand.mag. Katrine Bøgh Brixen,
Lærdalsgade 3, l.tv., 2300 København S,
tlf. 2065 8988, e-post: kbb@modersmaal.dk

Kontorassistent Ingrid Carlsen,
Ammendrupvej 33, 3200 Helsingør, tlf. 6095 8802,
e-post: ic@modersmaal.dk

Mag.art. Bent Pedersbæk Hansen,
Gadestævnet 35, 2650 Hvidovre, tlf. 3647 4065,
e-post: bp@modersmaal.dk

Mag.art. Adam Hyllested,
tlf. 3537 7730, e-post: ah@modersmaal.dk

Cand.mag. Gerda Thastum Leffers,
Skolebakken 81, 2830 Virum, tlf. 4585 7644,
e-post: gtl@modersmaal.dk

Seminarielektor Claus Tilling,
Islevhusvej 36, st., 2700 Brønshøj, tlf. 3828 6648,
e-post: ct@modersmaal.dk

SUPPLEANTER TIL BESTYRELSEN:

Stud.comm. Daniel Søndergaard Jakobsen,
Italiensvej 10, 2.th., 2300 København S,
tlf. 2681 3969, e-post: dsj@modersmaal.dk

MODERSMÅL-SELSKABETS SEKRETARIAT:

Pia Wind,
Mylius Erichsens Allé 27, 2900 Hellerup,
tlf. 2621 6782, e-post: sek@modersmaal.dk

I dagens anledning havde Henrik Munck forfattet en fødselsdagskanon til melodien „Jeg gik mig ud om kvælden“. Den blev fejlfrit fremført af gæsterne, akkompagneret af Vibeke Wibroe.

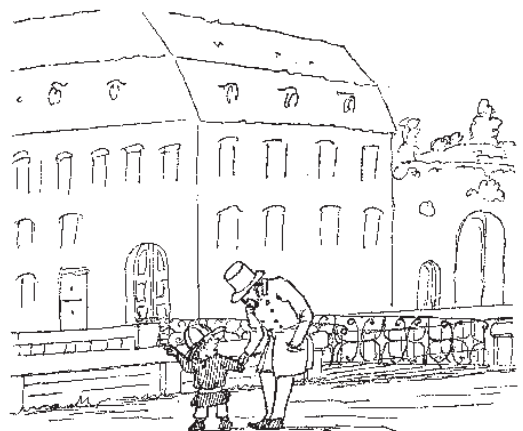
Da verden kom til Frederiksholms Kanal

Modersmål-Selskabets 30-års fødselsdagsfest og præsentation af årbogen Dansk i verden

AF HENRIK MUNCK

På sin kendte tegning fra Gyssebogen lader tegneren Fritz Jürgensen Gysse spørge: – Fæer! Er det verdenshavet?, hvortil faderen svarer: – Nej, lille Gysse, det er Frederiksholms Kanal! I en aktuel omskrivning ville Gysse have spurg: – Far, er dansk et verdensprog?, mens faderen ville svare: – Nej, det er sproget ved Frederiksholms Kanal! På en regnfuld eftermiddag i november kom undervisningsminister Bertel Haarder til kanalen efter at have været til ministerrådsmøde i Bruxelles, rektor Tom Høyem kom fra sin Europaskole i Karlsruhe i Tyskland, skuespiller Ghita Nørby kom lige fra Tønder og Dybbøl Mølle i Sønderjylland, Politikens fhv. chefredaktør Herbert Pundik kom fra sit hjem i Tel Aviv i Israel, og professor Jean Renaud kom fra universitetet i Caen i Frankrig. De mødtes alle i Borups Højskole ved Frederiksholms Kanal for at være med til at fejre Modersmål-Selskabets 30-års fødselsdag og for at overvære præsentationen af årbogen „Dansk i verden“, der gennem 13 indlæg belyser klimaet for det danske sprog i en række lande.

Selskabets formand Jørgen Chr. Wind Nielsen citerede i sin velkomst fra en kronik i Berlingske Tiden den 23. november 1979, fire dage før Selskabets stiftelse. Den var skrevet af Tom Høyem som en af Selskabets stiftere, og den indeholdt en beskrivelse af

– Fæer! Er det Verdenshavet? – Nei, lille Gysse, det er Frederiksholms Kanal.

det danske sprogs situation, som var den skrevet i dag. Problemerne er de samme, men udfordringen er større. Tom Høyem fortalte i kronikken om selskabets formålsparagraf og planerne om en årbog og en årlig pris. Det var ikke uden stolthed, at formanden kunne gøre status over de forløbne 30 år med en uændret formålsparagraf og med udgivelsen af 30 årbøger og uddelingen af 30 Modersmål-Priser. Selskabet er solidt forankret i traditionen, men har sit fokus på nutiden. Selskabet er mere levende end nogensinde, og der er mere end nogensinde brug for forkæmpere og fortalere for det danske sprogs sag.

Lige fra Modersmål-Selskabets stiftelse i 1979 har Bertel Haarder vist Selskabet interesse gennem bl.a. bidrag til årbøger og blade. I sin fødselsdagstale citerede han fra sit eget indlæg i Sprog & Samfund i 1992 med overskriften: Hvad truer det danske? med svaret: – Det er hverken EF eller hybridnettet, men vor egen forsømmelighed og vor egen selvtilstrækkelighed. Hvor går dansk hen? spurgte Modersmål-Selskabet i sin debatserie, der udkom i årene 1981–1987, og i sin efterlysning af en bedre dansk-undervisning fik Selskabet et naturligt samspil med Bertel Haarder som undervisningsminister i perioderne 1982–1993 og igen fra 2005.

Dansk og digitalt

Medlemsmøde i Modersmål-Selskabet

Traditionelt beskyldes unge for at skrive primitivt, sjusket og ukorrekt. Samtidig er de fleste unge i deres kommunikation med jævnaldrende yderst sprogkompetente. Sms'en er et nyt medie og dermed fri for mange af de normer og konventioner, som præger de gamle traditionelle kommunikationsformer. Det nye medie inspirerer og udfordrer de unge, og de leger sig frem til nye måder at kommunikere på. Ud fra eksempler på unges sms'er vil foredraget fremhæve de kvaliteter og styrker de unge viser i deres daglige mobilkommunikation. Det fremhæves hvilken rolle sms'en spiller i hverdagen med vennerne og for udviklingen af sociale kompetencer og kommunikationsfærdigheder. Men hvordan spiller de unges dansk på nettet sammen med de ældres dansk på tryk? Vær med til at diskutere udviklingen af dansk på nettet i forhold til dansk på tryk med Ditte Laursen.

Den 21. februar er den internationale modersmåldag, som vi markerer med et medlemsmøde:

Dato: torsdag 18. februar 2010.

Tidspunkt: Kl. 17.00-19.00.

Sted: Forbundet Kommunikation og Sprog, Hauser Plads 20, 3. sal, 1127 København K

Det er gratis at deltage for medlemmer af Modersmål-Selskabet.
Vi serverer en sandwich og en vand.

Hjemmeside www.dittelaursen.dk

Han delte ærgrelsen over det utydelige skuespillersprog i fjersynet, når de selvsamme skuespillere godt kunne tale et forståeligt Holberg-dansk i Grønnegårds Teatret, og også han ærgrede sig over det flade sprog og det manglende „æ“, så kræft blev til kraft. Eller når over 35-årige ikke kunne skelne mellem ligge og lægge eller hans og sin, selv om der jo var stor forskel på, om manden lå med sin eller hans kone.

Til gengæld kunne han glæde sig over indførelsen af den obligatoriske litteraturkanon, den tværgående brugerfaglighed efter gymnasireformen, indførelsen af regelmæssige sprogtest, den konstaterede fremgang i læsefærdigheder og de voksende krav i seminariernes danskundervisning. I Sverige overvejer man at forbyde elevernes mobiltelefoner – i stedet burde man påbyde dem!

Ingen tidligere generation har skrevet så meget, når man også tager internettet i betragtning. Han SMS'ede selv med sin datter og glædede sig om SMS-sprogets nyskabelser. Og hvis man ærgrede sig over de mange engelske ord, kunne man trøste sig med, at 25 pct. af engelsk relaterer til gamle danske ord. Som født i Sønderjylland var han vokset op med tosprogethed, og han glædede sig over endnu at kunne møde det sønderjyske dialekttonefald. Også på det nordiske plan var det vigtigt at kunne bevare kendskabet til de nordiske nabosprog og deres litteratur.

Det er ganske vist, at Ghita Nørby talte varmt om sproget som moders milde stemme og derefter fortolkede H.C. Andersen.

Ghita Nørby modtog Modersmål-Prisen i 1998, og i sin fødselsdagshilsen kvitterede hun ligesom ved prisoverrækkelsen med at demonstrere sit dramatiske og sproglige talent ved at læse H.C. Andersens „Det er ganske vist“. Også hun glædede sig over tosprogethedens berigelse oplevet i sit italienske ægteskab med Dario Campeotto, og hun indrømmede, at hun kun nødtigt slog over på tekst-tv for at forstå de yngre skuespillere. Det krævede sprogligt mod at turde udtale et tydeligt Ja eller Nej i stedet for at gemme sig bag et uldent Tja.

Fra Samrådet for de Litterære Selskaber forelå en tak for Modersmål-Selskabets trofaste arbejde for sproget i form af digtet „Ordets Elskere“, der i formanden Søren Sørensens fravær blev oplæst af Claus Tilling. Fødselsdagen blev markeret ved, at deltagerne stående sang et mangedigt hurra for Selskabet. Det omdelte program opremsede glimt fra Selskabets 30-årige historie, og der omdeltes et katalog med de 30 års bogudgivelser, hvis kontinuitet ikke mindst kan tilskrives 90-årige Gerda Thastum Leffers, der har været medlem af bestyrelsen siden den stiftende generalforsamling i 1980 og samtidig medlem af årbogsudvalget.

Der var indlæg fra bl.a. to tidligere ministerkolleger, Tom Høyem og Bertel Haarder.

Kære medlem

Modersmål-Selskabet har brug for dig. Vi har brug for dig i arbejdet for det gode danske sprog, for at vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne, som der står i vedtægten.

Vi håber at du også har brug for Modersmål-Selskabet og derfor også vil betale kontingent for 2010. Kontingentet er uændret kr. 225 for et almindeligt medlemskab, kr. 150 for studerende og pensionister. Du kan bruge girokortet, der er sendt ud sammen med den nye årbog, eller du kan betale via netbank. Kontingentet bedes indbetalt senest 31.12.2009. Girokontonummer er 6676901 (kortkode 01), eller bankoverførsel til Danske Bank reg. nr. 9570, kontonr. 6676901. *Husk venligst at anføre navn og adresse (og gerne e-post adresse), så Selskabet ved, hvem indbetalingen gælder.* De medlemmer, der har indmeldt sig efter 1. september 2009 har også betalt kontingent for 2010 og skal derfor ikke betale noget nu!

Med venlig hilsen Bestyrelsen

Danmarks Radios sprogsymposium

AF JØRGEN CHRISTIAN WIND NIELSEN

Det var ikke uden en vis tilfredshed direktøren for DR Programproduktion Mette Bock den 5. oktober bød velkommen til dette sprogsymposium nr. 2. Siden det 1. symposium er der blevet ansat en sprogredaktør, der er udnævnt 33 sprogambassadører, og der er etableret et internt sprogsite, der måske bliver åbnet for offentligheden med mulighed for dialog og debat online med DRs brugere. Danmarks Radio er blevet mere bevidst om at arbejde med sproget i lyset af målsætningen om som en public service-institution at bevare og udvikle det danske sprog inden for rammerne af en lang række forskellige genrer: nyheder, satire, direkte udsendelser, tilpasset forskellige målgrupper. Måske vil DR indgå en fremtidig aftale med Dansk Sprognævn om en større brugerundersøgelse.

Dansk Sprognævn har for DR udarbejdet en stikprøvebaseret sproglig tilstandsrapport, der fokuserer på problematisk sprogbrug, engelske lån og groft sprog, såvel i den mundtlige som i den skriftlige genre. Undersøgelsen blev fremlagt af Marianne Rathje og Anne Kærgaard fra Dansk Sprognævn. De overordnede konklusioner fra undersøgelsen, der ligger på nettet, er i citat:

Sproget i DR har det godt. De skriftsproglige analyser har afsløret et lavt antal fejl, og de fleste talesproglige analyser har vist at der ikke er de store problemer, og når der er en del forekomster af et af de analyserede træk, kan det som regel forklares med genren. Men der er steder man kunne sætte ind hvis man ønsker en sproglig indsats i kølvandet på rapporten:

- *Forbindelser med diverse småord i et eller to ord på dr.dk og Tekst-TV.*
- *Kommaer på dr.dk og Tekst-TV.*
- *Halve anførselstegn på dr.dk.*
- *Bøjning af ord på dr.dk og Tekst-TV.*
- *Potentielt problematisk sprogbrug i TV Avisen (især brug af forholdsord og hjælpeudsagnsordet være).*
- *Groft sprog i X Factor (især dommerpanelets brug af vulgære udtryk og stærke bandeord).*
- *Engelske lån i P5000 (især citatlån, kodeskift og emner som genererer mange engelske lån).*

De skriftlige problemer kan sandsynligvis klares ved at opprioritere korrekturlæsning, og den potentielt problematiske sprogbrug i TV Avisen ved øget opmærksomhed på sproglige problemer i TV Avisens redaktion. Mht. tiltag i forhold til X Factor og P5000 må man sammenholde fordele og ulemper ved en sproglig indsats, som givetvis vil ændre på tiltrækningen af bestemte målgrupper.

Mette Bock replicerede til undersøgelsesresultaterne bl.a. at DR også har grund til ikke at ændre sprogbrugen, fordi det for DR også gælder om at få fat i og fastholde forskellige målgrupper, eksempelvis de unge, der også opfatter sproget som en underholdende leg og selv sætter grænser for hvad der går an og hvad ikke.

Mette Bock sagde endvidere, at det var en del af DRs sprogpolitik at folk ikke skal opføre sig (tale) anderledes når de er i radioen. Spørgsmålet er også om DR skal spejle den eksisterende sprogbrug, eller bryde og ændre sproget?

Professor Stig Hjarvard, Københavns Universitet, sagde at medialiseringen bevirker at medierne ikke længere alene afspejler institutionerne i samfundet, men udvikler deres egen „væren sig selv nok“. Ved medialisering af samfundet skal overordnet forstås den proces, hvor samfundet i stigende grad underlægges eller bliver afhængige af medierne og deres logik. Processen er kendetegnet ved „en dobbelthed af, at medierne *integreres* i andre samfundsinstitutioners virke, samtidig med at medierne *selvstændiggør* sig som en institution i samfundet. Som konsekvens må den sociale interaktion både inden for enkelte institutioner, mellem institutioner og i samfundet som helhed foregå gennem medierne. Medierne strukturerer vores måde at kommunikere på, og medierne producerer en sprogbrug, der er gunstig for dem selv. Vi kommer derfor til i højere grad at agere på mediernes præmisser. Mediernes kulturelle forpligtelser bliver sekundære. Eksempelvis anvendes i stigende omfang engelske filmtitler, fordi de er „bedre“. Titlerne skal sælge filmene, og dermed

sker der en „opskrivning af den kulturelle værdi af engelsk.“ Kun computerspil til små børn anvender i dag dansk. Engelsk bliver den globale møntenhed for sproget. Medierne skubber sproget i retning af mere uformel sprogbrug, og medierne kan sætte en sprogstandard, der er modedannende.“

Endelig var der paneldebat med Bertel Haarder, Yildiz Akdogan, Søren Krarup og Jørgen Poulsen i panelet. Synspunkterne var bl.a.:

Ingen er ved at erobre sproget i DR til korrekt dansk; lyden er et problem; mangfoldighed og bredde er godt; sproget er et udtryk for ens identitet, den der ikke har et sprog ophører med at eksistere; var det en muhammedkrise eller en karikaturkrise? Klangen i sproget er vigtig; danskerne blokerer for den nordiske sprogforståelse med deres udtale; sproget bør være et journalistisk redskab til at åbne for ny indsigt i stedet for at lukke.

Mette Bock spurgte afslutningsvist panelet om DR havde mere eller mindre magt eller indflydelse i dag end i monopolets tid. Måske for at teste deres

viden. Måske retorisk. Men det havde hun ikke behøvet. Statistikken taler sit eget sprog:

Brugen af Danmarks Radios hjemmeside udgør kun 1,2 procent af danskernes samlede internetforbrug. Udenlandske virksomheder som Facebook, Google og YouTube opfattes som hovedudfordringen for danske mediers levestrategi og for etableringen af et stærkt dansk mediebillede. Danmarks Radio har kun fat i 14 procent af målgruppen mellem 15 og 24 år. En kvalitetsforbedring af DRs sprogbrug vil alene af den grund have begrænset indvirkning på de kommende sprogbrugere.

En stikprøveundersøgelse af sproget i en række af DR's programmer, som Dansk Sprognævn har foretaget viser at der på DR's netkanal for unge, P5000, bliver brugt 2,7 engelske glosser i minuttet. I foråret udgave af underholdningsprogrammet „X Factor“ blev der brugt halvandet engelsk ord pr. minut og groft eller vulgært sprog, hver gang der var gået to et halvt minut af udsendelsen – og det var udsendelsens dommere, der stod for 90 procent af det grove sprog.

Til Danmarks Radio, Att.: Programdirektør Mette Bock

Vedrørende DRs sprogbrug og sprogpolitik

Modersmål-Selskabet har med interesse fulgt den sproglige udvikling og de sprogpolitiske aktiviteter i DR, på det seneste afholdelsen af sprogsymposium nr. 1 i 2008, formulering og vedtagelse af en sprogpolitik, ansættelse af en sprogkonsulent, udnævnelse af sprogambassadører, etablering af en intern hjemmeside med fokus på sproglige problemstillinger, og senest afholdelse af sprogsymposium nr. 2, som vi deltog i. I perioden mellem de to sprogsymposier har Modersmål-Selskabet også holdt et debattmøde med DRs sprogkonsulent.

Modersmål-Selskabet hilser ovennævnte initiativer velkomne. Vi kan varmt bakke op bag overvejelserne om at gøre den interne sprog-hjemmeside eksternt, med det formål at styrke debatten med brugerne af DR.

Modersmål-Selskabet kan også varmt tilslutte sig overvejelserne om at gennemføre en brugeranalyse, som foreslået evt. i samarbejde med Dansk Sprognævn, og Selskabet deltager gerne i en formidling af en brugeranalyse, eller med involvering af Selskabets medlemmer på anden vis.

Vi har naturligvis nærlæst resultaterne fra Dansk Sprognævns aktuelle tilstandsrapport. De statistiske resultater taler for sig selv, vurderingen afhænger af vinklingen. DR skriver selv at sproget er OK, Ekstra Bladet skriver at DR sjukker med sproget.

Modersmål-Selskabet har forståelse for DRs holdning som institution, at det er vigtigt at kommunikere, fastholde og tiltrække nye og yngre brugere, især på et tidspunkt hvor netop denne målgruppe er vigende. Alligevel mener Modersmål-Selskabet, at der kan gøres en ekstra indsats, både for at vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget

i tale og skrift, med respekt for dialekterne, og for at reducere brugen af engelsk, engelske udtryk og varianter heraf.

Som eksempler på det engelske kan nævnes nedenstående, der formentlig vil have ringe indflydelse på de intenderede brugeres til- eller fravalg:

Jersild Live: Hvorfor ikke Jersild her og nu, eller Gang i Jersild? Kan man ikke udvælge til et talentshow i stedet for at caste? Kan man ikke bearbejde eller arbejde for sin sag i stedet for at lobbye? Hvad sker der i dag, i stedet for hvad er set-uppet i dag? Breaking news – er der virkelig tale om breaking news, er det ikke blot en løbende, aktuel nyhedsstrøm? En fotograf udtalte

i forbindelse med Obamas nylige besøg, at han havde fotoopportunity – grænser det ikke til det useriøse, eller komiske?

DR har en public service-forpligtelse. Hvad hedder en public service-forpligtelse mon på dansk?

Sådan kan man blive ved. Modersmål-Selskabet ser frem til en forstærket indsats i DR for det gode sprog, og ser frem til et fremtidigt godt samarbejde og en fremtidig god dialog med DR.

Med venlig hilsen

Jørgen Christian Wind Nielsen
Modersmål-Selskabet
Formand

Kære Jørgen Christian Wind Nielsen.

Mange tak for kommentaren. Vi mener bestemt, at der er brug for et fortsat forstærket sprogarbejde i DR, og vi vil fremover udvikle indsatsen på en lang række områder. Hvad angår de engelske lån fremgår det klart af DRs sprogpolitik, at vi skal anvende dansk, når det er muligt og ikke virker forkert. Dermed har vi også indikeret, at engelsk kan være en del af et fagsprog for journalister og it-medarbej-

dere, på helt samme måde som italiensk er det for musikerne i vore mange ensembler. Angående det specifikke spørgsmål om, hvad public service hedder på dansk, er den eneste kendte oversættelse „at stå i folkets tjeneste“. Vi ser frem til et fortsat godt samarbejde med Modersmål-Selskabet.

Venlig hilsen
Mette Bock

Sprogpris til sportsjournalist

Danmarks Radios uddelte sin sprogpris på symposiet til den 34-årige Andreas Kraul, der hovedsagelig færdes på P3, hvor han er sportsreporter. Kraul har selv en fortid som håndboldspiller i FIF/Ydun, ligesom han også har studeret retorik i et år på Københavns Universitet. Ved siden af sit arbejde i DR underviser han journalistelever på Syddansk Universitet i at lave direkte radio. Måske man skulle lytte til P3.

Ny formand i sprognævnet

Dansk Sprognævn har fået ny formand. Efter 18 år i nævnet og de sidste seks som formand har Niels Davidsen-Nielsen takket af og bliver nu efterfulgt af lektor Dorthé Duncker, Institutet for Nordiske Studier og Sprogvidenskab. Dorthé Duncker har sidet i nævnet siden 2006 som næstformand. Hendes specielle virkefelt for tiden er at forske i modellering

af dynamikken i sproglige praksisformer, hvilket nogenlunde vil sige, at man på computer fremstiller kunstige personer, der kommunikerer med hinanden, hvorefter man analyserer kreativitet, forandring og variationer i deres sprogbrug. Med et tillykke med udnævnelsen følger herfra en opfordring til at videreføre den offensive debat, der kendetegnede hendes forgængers virke.

RED.

Hver heks har sit troldspejl

AF SØREN SØRENSEN

At skrive om et andet sted, en anden tid, og dette steds og denne tids mennesker på et andet sprog end det de talte, skrev og tænkte på – det kan man ikke. Men humlebier flyver, og forfattere skriver. Om humlebier er lige så uanfægtede som de lader, har man ingen mulighed for at vide. Om en forfatters anfægtelser dette her.

Et andet sted. En anden tid. Et andet sprog. Ikke østen for sol, ikke vesten for måne, ikke Soria-Morialand. Ikke *dervarengang-alderen*. Ikke volapük, ido eller algonkin. Men altså heller ikke Vedbæk, ikke nu, ikke dansk.

I romanerne rider indianerne rundt med navne der ser eksotiske ud, men er let genkendelige. De indianske tolke har oversat navnene fra sioux eller salish lige så direkte som vi andre gjorde på gymnasieengelsk da vi hed *Lake-clean Lake-clean-late*. Også pelsjægere og blåfrakker får af deres indianske bekendte malende øgenavne. Indianertolkene har lige så lidt som indianerromanernes forfattere vidst at navnene på de europæiske invaderende også var pittoreske, enten de kom fra hebræisk, oldgræsk, førrepublikansk latin eller urnordisk, og den dag i dag vrimler familiekredsene omkring os med Bjørne, Ulfe, Sten, Leoner, Perler, Violer, Roser, Iriser og lignende yndigheder. Og Poul er ikke nødvendig lige så lille som navnet siger, Morten er ikke uden videre krigerisk af natur, og Jørgen behøver ikke sidde på en traktor som sit daglige arbejde¹.

De første er fra selve den nordiske natur, skov og fjeld, de sidste nota bene lige ud af bøger og beretninger og lige gode for det. Bøger er fantasiæggende, igangsættende.

Hvad de er, enten man læser dem eller man skriver dem.

Ret skal være ret: fantasien er ægget inden man skriver dem. Tanken er igangsat, længe inden tåspidsdansen over tasterne er indledt.

Ret skal endda være højesteret: tanken løfter ikke venstrebenet til ét eneste skridt, fremad, bagud til konge- eller damesiden uden at have ordtøjet på.

Fantasiens æg skærer ikke så meget som smeltfedt uden et ord. De kan være kluntede, ordene, som tørvegravere i en jysk mose, eller en indiansk tolk i Minnesota. Men der sker ikke noget før de kommer, som soldaterne sagde før slaget om Tammerfors.

Et andet sted? Hvad med Stockholm? Bare for eksempel?

En anden tid? Der er så meget af den, der er nok at tage af. Hvorfor ikke 1790'erne, bare for at sige noget, én tid skal man have? 1794? Lige så godt 1794 som ethvert andet år. Særligt når det nu lige var 1794 der sleb fantasiæggen, skærpede den, 1794 der stillede igangsætterskoene frem.

Et andet sprog. Det følger af sig selv, som skrædderens pressejern.

Nå, måske så alligevel ikke? Højadelen talte fransk, andre dansk – dem fra Skåne, nemlig, storborgerskabet enten tysk eller svensk, havnearbejderne og tjene-stepigerne finsk eller svensk, men når de talte sammen, var svensk rigtigt nok lingua franca. Og litteraturen var svensk. Selv Linné havde skrevet på svensk. Så for enkelhedens skyld: Stockholm, 1794, svensk.

Ordet skaber hvad det nævner. Eller det skaber i det mindste indtryk af hvad det nævner. Eller skaber erindring om indtrykket. Genkendelsens fryd eller frygt. Der skal endda være læsere der er i besiddelse af forestillingsevner. Som kan se det for sig hvis ordet nævner det.

Ganske vist er ordene lange opløbne tøsebørn: de er drillevorner. Legesyge nogle gange. Sådan er de. Det vokser de fra.

Men den hvis fingerblommer danser over tastaturet, så de frempirouetterer indtryk fra et Stockholm i et 1794, tænker ikke på svensk. Det er en gammel vedtagelse at digt er synonymt med løgn, som løgn er det med latin. Så det turde være løgn altsammen. Står der at den og den siger sådan og sådan, fordrejer forfatteren virkeligheden, for det er jo altså netop ikke sagt sådan som det står i bogen. Når han skriver at stadens bekendte poet skriver

**Stjerneerne slumrer, Flodbredden skumrer,
Indtil de sorte skygger skjuler himlens sal –**

så er det at lyve stadens bekendte poet noget på, for det han skrev lød sådan her:

**Stjernorna slockna, Stränderna tjockna,
Tills i den svarta skuggan inga himlar syns.²**

Danskjävél! Han lader den svenskeste af alle svenske digtere digte, ikke bare tale og skrive dansk, for det kunne han, det ved vi fra nogle af hans digte, han kunne sin Holberg, kunne han, nej, han lader ham tænke på dansk – og det kunne digteren ikke. Men det kan den der skriver om den der digter.

Værre endnu. Han lader alle de svenskeste svenskere tale dansk, og det anno 1794 da skandinavismen stod hos skomagere og prøvede sine allerførste barnesko, slet ikke havde trådt dem endnu.

Dansk og svensk lå i alle henseender hinanden nærmere dengang. Det er ingen undskyldning, for den ville være så dårlig at man burde undskylde det ifald man kom for skade at ville bruge den som en undskyldning.

Det er en konstatering. Koldsindigt fremsat. En sproghistorisk iagttagelse.

Forfatteren til romanen hvis ydre anledning er Carl Michael Bellmans første tre uger i gælds fængslet på Stockholms Slots vagtstue i foråret 1794, har *tilegnet* sig stedet, tiden, omstændighederne, de sproglige udtryk for, om og fra hvad der er overlevet fra, om og for omstændighederne, tiden og stedet. Alt det foreligger på svensk, enkelte elementer en *français, s'il vous plaît*. Det en dansk læser tilegner sig – i ordets egentlige betydning, omformes under tilegnelsens proces til dansk. Altså tænker han Sveriges hovedstad to år efter mordet på Gustav III og under forfølgelser af den myrdede konges nærmere tilhængere, deriblandt digteren, og alt hvad de har sagt, skrevet, fået trykt, har tænkt eller kunne tænkes at have etc. på svensk, evt. fransk, finsk eller tysk, hele molevitten på dansk.

Så det kan læses på dansk. Af dem der læser dansk. For Bellmans dystre eventyr er ikke bare Bellmans dystre eventyr, det er et eksempel på den kamp mod uret og uretfærdighed i liv, efterliv og evighed

som allerede den græske mytologis Sisyphos vovede og blev så skandaløst straffet for. Og den intellektuelles evige slæben sten op af stenbruddet for at se dem trille ned ad fjeldsiden igen i al evighed, den er ikke speciel svensk, ikke speciel græsk, iransk, burmesisk eller mandarinkinesisk.

Det er den for vigtig til. Den er blevet dansk fordi den er tænkt af en der har dansk som det sprog han har læst flest bøger på – og dem har han læst på andre sprog, har han tilegnet sig med de begreber hans danske sprog har udstyret ham med. Dansk er det sprog han altid har talt med sin elskede på, med sine elskede, far, børn, børnebørn, de fleste af vennerne og kolleger, det han har skrevet sine bøger på.

Havde Grundtvig ret da han påstod at løs er al fremmed tale³? I hvert fald delvis. Når det rigtigt gælder, så skal det være på hjemsproget. Grundtvig selv kunne en bunke sprog, han er blandt meget andet også en af vore fornemste oversættere. Og vor litteraturhistorie har eksempler på at fremmed tale lokker digtere: Schack Staffeldt til dansk, Sandemose til norsk, Gustav Munch Petersen og Søren Sørensen til svensk.

Kunstnerens Sisyphoskamp med materien, med den guddommelige uretfærdighed, skæbnens vilkårlighed, alt det den Sisyphos der skrev under pseudonymet Shakespeare⁴, lod sin danske prins sige på engelsk i dennes store eksistentielle monolog, det er denne kamp der har været så magtpåliggende for forfatteren til *Sisyphos i Slotsvagtten* at det måtte antage det sprog der er hans, ikke det der blev talt osv. på det sted handlingen udspiller sig i det år den udspiller sig, men det bliver det i de år og på det sted hvor denne roman blev til.

Shakespeares monolog har voldt sine danske oversættere sproglige kvaler. Den er jo tænkt på Shakespeares sprog. Den svensker der kommer til at oversætte *Sisyphos*, får det lettere end oversættere flest.

¹Leon= løve, Margrete= perle, Poul= af Paulus=lille, Morten efter krigsguden Mars, Jørgen af gr. Georgios=jordbruger, -dyrker.

²Fra str. 5, v. 13-15 af N:o 79 Fredmans Epistel.

³Moders navn er en himmelsk lyd, HS nr. 152 str. 4.

⁴Når retten sidder i spydstagen, må nogen gribe om spydskafte og ryste det.

Moders stemme, fars hammer

AF NIELS DAVIDSEN-NIELSEN

I min debatbog diskuterer jeg en række sproglige spørgsmål der har været ganske meget blæst om. Det har især drejet sig om dansk under pres fra engelsk og om den store danske krig, der udbrød da Sprognævnet i 1996 indførte et nyt komma ved siden af det traditionelle. Krigens blev bilagt i 2003 med ét samlet regelsæt, men det ulmer stadig, og også andre sager har skilt vandene. Hvad skal vi fx mene om de såkaldte dobbeltformer? Og hvad skal vi mene om pendulordene, dvs. den gruppe af ord der af nogle bruges med én betydning og af andre med den stik modsatte (*forfordele* m.fl.)?

Et spørgsmål der også er uenighed om, er i hvilket omfang det er rimeligt at normere, dvs. at udvælge en bestemt type sprog som retningsgivende for hvordan man bruger sproget korrekt. For nogle sprogfolk er normering problematisk, i hvert fald hvis den er snæver, men for mig er normering nu ikke noget minusord. Som jeg ser på det, bidrager normering nemlig til at få kommunikationen til at fungere. Hvis vi sigter efter gnidningsfri kommunikation, er det hensigtsmæssigt at begrænse antallet af korrekte stavemåder til en enkelt eller to og at undgå stavemåder med flere korrekte varianter (fx *virusserne/virussene/viraene*). Men der skal naturligvis være gode argumenter for at udvælge én stavemåde som korrekt og forkaste en anden som ukorrekt.

Dansk under pres – use it or lose it

I dag bruges der ofte engelsk i situationer hvor der tidligere blev brugt andre sprog. I Danmark og mange andre lande gælder det især i erhvervslivet og på universiteterne, og her er brugen af engelsk da også i mange tilfælde velbegrundet. I min bog advarer jeg ikke desto mindre mod at lægge dansk på hylden til fordel for engelsk.

Det er vigtigt at sondre mellem „engelsk i dansk“ og „engelsk i stedet for dansk“. Det første drejer sig især om engelske låneord og er ikke så bekymrende. Risikoen for at dansk skal blive „ædt op inde fra“ er nemlig ikke særlig stor. Ganske vist låner vi

mange ord fra engelsk, men som historien har lært os, kan dansk optage masser af ord fra andre sprog uden at det derved trues på eksistensen. Så brugen af engelske ord i dansk udgør ikke noget stort problem. Blot gør vi klogt i at huske på at en femtedel af danskerne næsten intet engelsk kan, og at brug af engelske ord i henvendelser til dem ofte skaber forståelsesproblemer.

Den store sprogpoltiske udfordring er engelsk i stedet for dansk. Det indebærer nemlig at dansk taber terræn og resulterer i nogle tilfælde i domænetab. Mange engelskivrige vurderer dette som et rent fremskridt, mens andre mener at overgang til engelsk ganske vist ikke er uproblematisk, men er uundgåelig, og at det er ørkesløst at kæmpe mod udviklingen. Selv accepterer jeg ikke dette uafvendelighedsargument. Det er svært at sætte grænser for sprogskifte til engelsk, men det er ikke umuligt.

Allerede i 2001 besluttede Sprognævnet at gøre såkaldt „statusplanlægning“, dvs. initiativer der vedrører hvilken rolle et sprog spiller i det samfund hvor det benyttes, til et nyt arbejdsområde. Og i notater fra nævnet i 2003 og 2007 slog vi til lyd for at skabe parallelsproglighed mellem engelsk og dansk på de områder hvor dansk var ved at blive trængt. Det der er brug for, er en både og-politik, mente nævnet.

Diskussionen af sprogpolitik er endnu ikke afsluttet, og det er tænkeligt at den fortsætter i Folketinget med udgangspunkt i en beretning fra kulturudvalget hvoraf et flertal pålægger regeringen at forberede et lovforslag der forpligter universiteterne til at fastholde dansk som hovedsprog både på bachelor- og kandidatstudiet.

Rør blot ikke ved min gamle jul

Det nye komma adskiller sig fra det traditionelle ved at der normalt ikke skal sættes såkaldt startkomma, dvs. komma foran ledsætninger. Med dets indførelse blev kommateringens bragt på linje med den man bruger i norsk, svensk, islandsk, engelsk, hollandsk og de romanske sprog.

I 2001 gik Miljøministeriet over til at bruge det nye komma, og i 2003 blev dronning Margrethes nytårstale teksten med nyt komma! I 2002 viste en Rambøl-undersøgelse at 14% af ca. 1000 adspurgte gik ind for det nye komma, mens 52% foretrak det traditionelle, og 34% svarede „ved ikke“. Det nye komma stod derved langt stærkere end det heden-gangne pausekomma nogensinde havde gjort, og for traditionalister var tiden derfor nu inde til at gå til modangreb. Det blev sat ind i 2003 da Venstres Ester Larsen skrev en kronik med titlen „Ud med enhedskommaet“. Kort efter udtalte også undervisningsminister Ulla Tørnæs at det ville være en god idé at have ét sæt regler, nemlig det traditionelle.

Situationen var dermed blevet så tilspidset at Sprognævnet var nødt til at handle, og i august 2003 fik vi derfor arrangeret et møde med kulturminister Brian Mikkelsen. Ved mødet tilsluttede ministeren sig et kompromisforslag vi havde udarbejdet om at erstatte de to kommasystemer med et enkelt hvori en af reglerne var valgfri, nemlig reglen om at sætte startkomma. Samme dag som Sprognævnets repræsentantskab i oktober 2003 tilsluttede sig kommakompromiset, udsendte Kulturministeriet en pressemeddelelse om resultatet. I medierne blev dette udlagt som et nederlag for Sprognævnet, og mange troede derfor at det nye komma nu var blevet afskaffet.

Når jeg har valgt overskriften *Rør blot ikke ved min gamle jul*, skyldes det at den traditionelle tegnsætning af mange føles så dyrebar som de traditioner der kendetegner den danske jul. Der skulle ikke røres ved noget, og under den langvarige kommakrig blev der fra traditionalisterne praktisk taget ikke taget stilling til om det nye komma repræsenterede et kvalitativt fremskridt. Det kritikken gik på, var at det var tåbeligt at have to konkurrerende kommasystemer, og at det system der skulle elimineres, under ingen omstændigheder kunne være det traditionelle, for det havde stået tidens prøve, og det kunne de fleste sætte rigtigt (hævede man).

Min egen vurdering er at den kommaterings Sprognævnet anbefaler, skaber mere flydende og læservenlige tekster end den traditionelle kommaterings. En anden grund til at skille sig af med startkommaet er at selv sikre sprogbrugere ofte har svært ved at finde ud af præcis hvor det skal placeres. Prøv selv at sætte traditionelt komma i eksempler som disse:

Kortet åbnes ved at man afriver kanten/ Man kan få rabat mod at man betaler forud/Han blev meget ivrig efter at du var gået/Vi vil gerne se dig i anledning af at vores datter skal giftes/Han er ikke tryk ved at de beholder hans pas.

Retskrivning

I den debat der fandt sted i 2005 – skal retskrivningen reformeres så den bliver lydner? – placerede Sprognævnet sig mellem traditionalisterne og fornyerne. De første mente at ords stavemåde så vidt muligt skal fastfryses fordi man derved undgår usikkerhed blandt sprogbrugerne. De andre mente at forskellen mellem skrift og udtale nu er så stor at børn har svært ved at lære at læse og skrive. Den kurs Sprognævnet hidtil havde valgt, var at gå frem skridt for skridt og tilpasse ords stavemåde forsigtigt til udtalen. Majonæsekrigen i firserne og kommakrigen havde lært os at selv små og velbegrundede forandringer kan blive mødt med forbitret modstand, og en radikal retskrivningsreform vurderede vi derfor som uigen-nemførlig.

Niels Davidsen-Nielsen er professor emeritus i engelsk ved CBS. Han sad i sprognævnet fra 1991-2009, de sidste seks år som formand. Hans bog „Moders stemme, fars hammer“ udkommer den 7. december.

Talesprogets ordforråd

AF GEORG SØNDERGAARD

En af sprogets største rigdomme er de mange variationsmuligheder vi har til vores rådighed. En af de vigtigste er valget af ord og udtryk. Der var en gang hvor jeg – i stedet for at sige „Hvad er forskellen?“ – ofte brugte formuleringen „Hvori består forskellen?“ eller i stedet for „Hvad mener du?“ ofte sagde „Kan du ikke uddybe det der lidt nærmere?“. Det er små eksempler fra dagligdagen på sproglige variationer. I den serie om det talte sprog som jeg præsenterede i foråret vil jeg først skrive lidt om selve ordene, om den forskel der er mellem talesprogets og skriftsprogets ordforråd således som den kommer til udtryk i vores valg af ord.

Det er begrænset hvor mange ord der *bruges* i det talte sprog. Dertil kommer et ikke ubetydeligt

antal ord som *udelukkende* bruges i talesproget, på samme måde som der findes tusindvis af ord som kun bruges i skriftsproget. Det er så indlysende at eksempler er overflødige. Med hensyn til antallet af ord i talesproget er der store individuelle variationer. Som Skautrup skriver: „Hvor stort et ordforråd den enkelte anvender i sit talesprog er helt afhængig af vedkommendes uddannelse.“ Man har anslået, at i dansk råder en veluddannet person over et ordforråd på „henved 100.000 eller i al fald betydeligt over 50.000“ ord. Men af dette kendte ordstof anvender han givetvis i sin tale kun en mindre del. Modsat er det for nylig blevet anført, at unge mænd (soldater) ikke råder over mere end 2800 ord. Så usikker nu end vurderingen kan være,

Vi sludrede bare lidt.

- Øh, hej igen du
- Hej med dig. Hvor var du henne?
- Nå jah jeg var bare sådan lidt rundt. Jeg var lige her inde ved siden af.
- Hvem var det du snakkede med?
- Snakkede med? Nåh s- jeg snakkede ikke - Nå ja med Inger. Vi sludrede bare lidt.
- Hvorfor gik hun?
- Gik? Øh, er hun gået da? Nåh ja, det ved jeg ikke, det ...
- Kommer I ikke sammen?
- Kommer sammen? Ha det ved – ha jeg da ikke eh. Ah sådan lidt måske. Ja vi er kommet s- lidt s-. Nej ikke sådan – ha rigtigt ha ha.
- Det sagde Karl da ellers at I kom sammen.
- K- (ha ha ha) Karl. Det ved ha- han ha- da ha ikke en skid om. Hv- hvorfor skulle jeg da komme sammen med Inger?
- Nåh det sagde han bare. Hvorfor gik hun så?
- (htchg) ja det ved jeg ikke-ha. Ja hun blev vel sur.
- Over hvad?
- Åhrjah hun ((suk)) hun brokkede sig over at jeg dansede med dig.

- Ahj det er sgu da sygt. Hvorfor blev hun sur over det? Bare fordi vi dansede sammen?
  - Tj ja det ved jeg ikke du
  - Ahr selvfølgelig hvis I kommer sammen?
  - Jah skide være med det du. Hun blir så tit sur.
  - Hvorfor gik du så ikke sammen med hende?
  - Tjpf, hvorfor skulle jeg dog gå sammen med hende, (for det). Det må hun da selv om. Jeg, jeg er da lige glad.
  - Hvor længe er I kommet sammen?
  - Det ved jeg ha- ikke d-. Nogen måneder eller nogen tid i hvert fald sådan. Vil du ikke have en cigaret?
- [. . .]

Han:

- Ah jamen (suk). Du du, er du hjemme i morgen?
- Jah det tror jeg da nok.
- Nåh, så kan jeg jo ringe måske?
- Det kan du da godt.
- Du, skal – hør nu her – skal vi ikke danse du? ja behøverdu gå lige nu?
- Ahr, det kan godt vente lidt.
- Efter Torben Andersen: „Vi sludrede bare lidt“ i Klaus Kjøller (ed.): *Replik-til -replik*.s. 69-84

er den sidste muligvis ikke langt fra sandheden (jf. at pædagoger regner med ca. 4000 ord (ordstammer) som målet for folkeskolens undervisning.“ (vel at mærke i *retskrivning*).

Under alle omstændigheder kan vi slå fast at nutidsmenneskers ordforråd er betydelig mindre end for en menneskealder siden. Man kan måske tale om en vis polarisering. Således skelner Skautrup mellem det han kalder et *fagligt ordforråd* og det alment tilgængelige *fælles-ordforråd*. Flere mennesker bruger i dag et dagligsprog som er præget af deres fagsprog, mens andres daglige omgangssprog omvendt mangler de nuancer et varieret ordforråd giver mulighed for. Sproget i det eksempel der præsenteres på forrige side er hverdagsprog af den type vi alle bruger i langt den overvejende del af vores daglige omgang med hinanden. Det daglige talesprog bruger elementære ord, korte, enkle ofte ufuldendte sætninger. Man kan se på formuleringerne at betoningen, sætningsmelodien ofte har betydning f.eks. i et „Nåh, det sagde han bare.“ eller i begyndelsen hvor drengen forsøger at bortforklare at han har talt med en anden pige.

Det daglige talesprog vil som regel mangle personligt præg, være ret farveløst og uoriginalt. Fordi det kun betjener sig af sprogets almindeligste ord. Her må vi dog huske at der findes mange sproglige former, således en fortællende, en beskrivende, en argumenterende, en formidlende form. Af dem er den fortællende form den de fleste af os er fortrolig med og behersker mere eller mindre. Som eksempel kan tjene følgende lille citat fra Jeppe Aakjærs *Gammel Jehannes hans bivelsk-istaarri*

Det war en møj skjøn sommerdaa, a tinker, det haaj wot søen omkring ved Se-Hannes – Abraham haaj lig wot henn og hjælp æ dreng med aa faa kobbelt æ kyer ud; nu haaj han saat sæ ved æ husend for aa dums e jenle yw-blik, inden han ijen skuld te affensiren. Han haaj ett sæt manne minutter, saa begynder æ hund aa søg.

„Jow; det ska en nok pass; nær enaan jen sku ha en bette blund! Det lied maag! Der er altid søen molør ved den hund. – Ih, ti nu still Dine!“

Æ man war jo ett tepas mej, te han søen skuld forstyrres i hans soven.

Denne korte tekst er præget af flere fortællende verber: *tinker*, *hjælp*, *kobbelt ud*, *saat sæ*, *dums* (hvile sig), *skuld*, *begynder aa søg* (begynder at gå) o.fl.a.

Ud fra omfattende undersøgelser af ældre dialekttalendes ordforråd kan man slå fast at der tidligere kun har været ringe forskel mellem ordkendskab og ordbrug og har anslået tallet til ca. 12.000. I en ældre fremstilling af min hjemegns dialekt, vendelbomål er der ca. 8.000. Her er der visse kategorier af gloser som er påfaldende. Således personbetegnelser der hentyder til eventuelle kropslige ejendommeligheder, verber som betegner særlige bevægelser, adjektiver som antyder den talendes holdning til en anden. Alle mennesker har brug for at udtrykke følelser over for hinanden, men i mange tilfælde mangler dialekterne ordene. I Vendsyssel kan man godt sige „No ska do inj wær lij oë“ (Nu skal du ikke være ked af det), men en vendelbo kan umuligt sige „A elsker dæ“.

Efterlysning af årbøger

Modersmål-Selskabet mangler i sit arkiv de to første årbøger fra henholdsvis 1980 og 1981. 1980: „Vort modersmål er ...“. 1981: „Sproget i industrisamfundet“. Har du disse årbøger, og vil du af med dem, vil Modersmål-Selskabet modtage dem med taknemmelighed.

Med venlig hilsen Jørgen Christian Wind Nielsen

„Det er godt I er her....“

...lød det fra en af de besøgende som står for indbegrebet af danskhed på Modersmål-Selskabets stand på Bogmessen 2009.

AF INGRID CARLSEN

På stand 388 på Bogmessen i Forum havde Modersmål-Selskabet besøg af ikke mindre end 4 prismodtagere: Jørn Lund, Peter Lund Madsen, Johs. Møllehave og Erik Hansen.

Mange besøgende genkendte prismodtagerne på vores plakater og mange havde hørt professor Jørn Lunds sprogudsendelse i DR. Mange sagde, at det var et godt valg af Jørn Lund med udsagnet; „det har han fortjent!“

Desuden blev vi beæret med besøg af hele 4 bidragydere til MS årbøger; Anne Holmen, Søren Sørensen, Susanne Bernstein og Hans Christian Fink samt redaktør Michael Blædel.

Stor tilstrømning holdt konstant 3 vagter med højt humør og stort engagement i arbejde fra tidligt til sent. Alle besøgende viste stor interesse for det danske sprog og var enige om, at det skal værnes om samt udvikles i positiv retning. Opmuntring til at retlede sproget i DR og TV som normsættende.

Vores konkurrence om talemåder vakte stor interesse. Der blev trukket lod to gange i timen. Mange glade vindere vendte tilbage efter gevinsten, bl.a. Ole Hartling var heldig.

Foruden den nye årbog: „Dansk i verden“ var Allan Karkers „Dansk i tusind år“ et yndet valg til boggevinst.

Den mest efterspurgte årbog var igen i år „Dialekter – sidste ud kald“, hvorfor vi måtte skaffe ekstra forsyning til Forum undervejs. Ligeledes kom vi i snak med mange dialekttalende.

Rigtig mange tog positivt imod invitationen til Årbogspræsentationsmødet og 30 års fødselsdag, hvor vindere også kunne hente præmien.

Vi fik 6 nye medlemmer foruden et stort antal, som ville tilmelde sig på hjemmesidens adresse: www.modersmaal.dk og desuden 12 tilmeldinger til modtagelse af mails fra SprogNyt.

Der deltog 888 i konkurrencen, hvoraf de 2/3 var kvinder.

Stor tak til alle frivillige medlemmer, som ydede et stort arbejde på standen.